

УДК 65.012.8:64

О.В.ШКУРКО, В.В.ТІТЯСВ, кандидати екон. наук
Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Розкрито основні проблеми щодо особливостей організації економічної та фінансової безпеки функціонування житлово-комунального господарства, захисту його економічних інтересів.

Раскрыты основные проблемы относительно особенностей организации экономической и финансовой безопасности функционирования жилищно-коммунального хозяйства, защиты его экономических интересов.

The basic problems of the features of the economic and financial security of housing and communal services, the protection of its economic interests.

Ключові слова: економічна та фінансова безпека, житлово-комунальне господарство, захист економічних інтересів, принципи і механізми господарювання.

Житлово-комунальне господарство являє собою систему, що надає своїм функціонуванням істотний вплив на економіку країни і якість життя її населення.

Подолання економічної кризи у сфері ЖКГ, забезпечення його сталого функціонування і розвитку стає загальнодержавною задачею, яка потребує докорінного інституційного реформування економіки, організації та управління даною сферою.

Відсутність системного управління житлово-комунальним сектором економіки стало однією з ключових причин критичного становища галузі.

Нехтування науковим підходом до вдосконалення управління житлово-комунальним господарством на макрорівні в період реформування призвело до того, що в багатьох підгалузях залишилися без належної уваги питання економічного обґрунтування тарифів на комунальні послуги, а також робота з аналізу витрат підприємств і доходів населення з метою визначення межі можливого підвищення оплати послуг [1].

В сучасних умовах найважливіше значення для вітчизняних підприємств житлово-комунального господарства набуває завдання забезпечення економічної безпеки і дотримання відповідних національних інтересів країни.

Система забезпечення економічної безпеки пов'язана із захистом економічних інтересів і прав власності держави, суб'єктів економічної діяльності – підприємств та організацій [3].

Забезпечення економічної безпеки підприємств є одним із пріоритетних напрямків у системі економічної безпеки держави. Протидія економічним правопорушенням і злочинам на будь-якому підприємстві передбачає створення багатоцільової системи управління, застосування більш досконалих технологій у прийнятті управлінських рішень.

Наукові дослідження теоретичних й прикладних аспектів проблеми економічної безпеки підприємств знайшли своє відображення у працях відомих дослідників, зокрема: О.В. Ар'єфєва, Т.Б. Кузенко [2], Н.М. Галазюка, С.С. Іваночко, А.А. Кіпершайна, [4], К. С. Горячева [5], В.І. Мунтіян [6], М.М.Забашанського [8], А.В. Козаченко, В.П. Пономарьова, О.М. Ляшенко [9], С.В. Мочерний [10].

Проте, у вітчизняних наукових працях ще не знайшли належного висвітлення особливості організації економічної та фінансової безпеки функціонування підприємств житлово-комунального господарства. Метою даної статті є аналіз сучасного стану економічної та фінансової безпеки житлово-комунального господарства та розробка нових економічних механізмів щодо поліпшення процесу управління безпекою підприємств галузі.

Розробка, прийняття і здійснення обґрунтованих управлінських рішень у забезпеченні економічної безпеки підприємства є однією з найважливіших проблем формування сучасної методології організації їх господарської діяльності.

У сфері економіки загрози безпеці мають комплексний характер і зумовлені насамперед істотним скороченням внутрішнього валового продукту, зниженням інвестиційної, інноваційної активності та науково-технічного потенціалу, зростанням фінансової заборгованості.

Серед базових характеристик економічної безпеки особливо слід виділити відносини власності. В останнє десятиліття в Україні відбулася не тільки зміна умов, принципів, механізмів господарювання, а й відносин власності.

Очевидно, що, коли державна власність втратила своє домінуюче і одночасно стабілізуюче положення, радикальні зміни у відносинах власності негативно позначилися на рівні економічної безпеки підприємств.

Аналіз показує, що в Україні ще не врегульовані належним чином відносини власності, значне число приватних власників ще не усвідомило діалектичну взаємозумовленість економічної ефективності та економічної безпеки [7].

Системний криза охопила як сферу виробництва, так і сферу розподілу економічних ресурсів. Йде небезпечний процес інтенсивного старіння основних фондів, системно обмежуються фінансові можливості державних і приватних інвесторів. Іноземні інвестиції в багатьох випадках виступають факторами наростаючої економічної залежності суб'єктів господарювання. Виснажені стратегічні матеріальні резерви істотно обмежують можливості забезпечення економічної безпеки підприємств.

На основі вивчення різних моделей забезпечення економічної безпеки правомірно зробити висновок про те, що найбільш прийнятна модель економічної безпеки має бути заснована на творчому синтезі використання ресурсів стабільності, керованості і дозованого економічного ризику. Подібна формула дозволяє істотно розширити традиційні уявлення з приводу суб'єктів економічної безпеки.

Потенційними і реальними суб'єктами економічної безпеки виступають, на нашу думку, не тільки суб'єкти комунальної власності, але і їх партнери з економічних відносин – наймані працівники.

Ресурсну самодостатність економічної безпеки утворюють: матеріально-технічний, фінансовий і суб'єктивно-людський потенціали.

Серед суб'єктів господарювання житлово-комунального комплексу спостерігається певна недооцінка значущості співпраці господарських структур та науково-дослідних установ, недооцінка інтелектуально-інноваційної складової успішного і безпечного бізнесу.

Сьогодні актуалізується необхідність і можливість більш ефективного використання внутрішніх економічних, матеріальних, фінансових можливостей і резервів. Особливу значимість для успішного і безпечного господарювання мають мотиваційно-цілісні ресурси господарської діяльності.

Цьому аспекту слід приділяти повсякденну практичну увагу. Слід вжити комплекс заходів з економізації суспільної свідомості, з проведення економічної навчання не тільки реальних і потенційних суб'єктів господарювання, а й найманих працівників.

Посилену економічну підготовку потребують також службовці та інженерно-технічні працівники підприємств житлово-комунального господарства.

В умовах нецивілізованої, напівкримінальної ринкової стихії, низької правової, економічної культури, слабкою умотивованості суб'єктів господарювання, відсутності чіткої та реалістичної економічної стратегії регіональних органів влади дані ресурси набувають надзвичайно важливого значення.

Особливо актуальні стають ті управлінські ресурси, які пов'язані з регулятивно-управлінською діяльністю, що забезпечує надійну безпеку функціонування ЖКГ.

Слід підкреслити, що вирішальним фактором економічної безпеки є фінансовий стан житлово-комунальних підприємств, оскільки фінанси за ринкових умов господарювання є рушійною силою будь-якої економічної системи.

Під час оцінки фінансової безпеки в першу чергу звертають увагу на зниження ліквідності, підвищення кредиторської та дебіторської заборгованості, зниження фінансової стабільності підприємства. Індикаторами фінансової безпеки підприємства є граничні значення таких показників: коефіцієнта покриття, коефіцієнта автономії, рівня фінансового левериджу, коефіцієнта забезпеченості відсотків до сплати, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, середньозваженої вартості капіталу, показника розвитку підприємства, показників диверсифікованості, темпів зростання прибутку, активів, співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості тощо.

При оцінюванні фінансової безпеки більшість фахівців акцентують увагу на потребі визначення рівнів безпеки, які відображають характер та ступінь розвитку негативних тенденцій. Так, розглядаючи фінансову складову як найбільш вагому у забезпеченні економічної безпеки підприємств, зосереджуються на необхідності використання критичних порогових значень показників, які свідчать про передкризовий, кризовий та критичний стан.

Варто зазначити, що розрахункові значення таких показників є вкрай низькими в порівнянні з граничними, тому потрібна цільова державна політика, спрямована на зміцнення фінансової безпеки підприємств житлово-комунального господарства.

Для здійснення заходів із досягнення належної фінансової безпеки варто визначити обсяг ресурсів і мобілізувати внутрішні та зовнішні джерела їх забезпечення.

Для досягнення належного рівня фінансової безпеки підприємств житлово-комунального господарства необхідно здійснити модернізацію основних фондів та технологічних процесів, забезпечити проведення соціально збалансованої тарифної політики, впровадити ефективну систему ресурсо-, енергозбереження.

Узагальнюючи розглянуті проблеми щодо особливостей організації економічної та фінансової безпеки функціонування житлово-комунального господарства, можна зробити висновок, що в цілому задача належного оцінювання фінансової безпеки підприємств житлово-комунального господарства залишається все ще нерозв'язаною.

Ці питання потребують подальших наукових досліджень і встановлення порогових значень фінансових показників, а також розробки відповідних пропозицій з їх затвердженням на державному рівні.

1. Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки: Закон України від 11 червня 2009 року № 47-48.
2. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ар'єфєва, Т.Б. Кузенко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 170 с.
3. Економічна безпека // Сайт Безпека життєдіяльності: навчальний блок: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.culeader.kiev.ua/?p=75>
4. Основні напрями реформування житлово-комунального господарства в економіці України / Н.М. Галазюк, С.С. Іваночко, А.А. Кіпершайн // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.7. – С. 143-148: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/-Portal/chem_biol/nvntlu/207/143_Galaziuk_20_7.pdf
5. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
6. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: Вид-во КВІЦ, 1999. – 464 с.
7. Гладченко Т.Н. Анализ экономической безопасности предпринимательской деятельности // Организационно-хозяйственный механизм развития экономики Донбасса: сб. науч. тр. – Донецк: ДонГАУ. – 2001. – № 1. – С. 18-22.
8. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств житлово-комунального господарства / М.М. Забашанський // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 6 (48). – С. 25-29.
9. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / А.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
10. Економічна енциклопедія: у трьох томах / Ред. кол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий цент «Академія», 2000. – Т.1. – 864 с.

Отримано 24.01.2014